

Nr 334.

Av herrar **Winberg** och **Samuelson**, i anledning av
*Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om
åtgärder mot vanartigt levnadssätt (vanartslag) m. m.*

I proposition nr 240 har regeringen framlagt förslag till lag om åtgärder mot vanartigt levnadssätt (vanartslag) m. m. Den föreslagna lagen är avsedd att träda i stället för nu gällande lag av 1885 angående behandling av lösdrivare.

Denna sistnämnda lag har med rätta ansetts såsom en den mest utpräglade klasslag. Under senaste tiden har man också mer och mer blivit ense om, att den t. o. m. vore en skamfläck för det borgerliga samhällets sätt att behandla spörsmål av den art man har att göra med. Som framgår av propositionen, hava också en hel del myndigheter tydligt uttalat, att den är ensidig till sin formulering, ger anledning till godtyckligt förfarande från polismyndigheternas sida samt är ineffektiv till sina verkningar. I en del av dessa uttalanden framhålles också den meningen, att i stället för att ifrågavarande lagbestämmelser skulle fylla uppgiften att återföra dem som drabbats av densamma till en bättre livsföring, så ha massor av relativt unga individer fått hela sitt liv förstört just på grund av ifrågavarande lagbestämmelsers tillämpning.

Att nuvarande lösdrivarlag överhuvud tillkommit, beror naturligtvis i huvudsak på de föräldrade uppfattningar rörande bekämpandet av följdföreteelserna av de sociala och ekonomiska missförhållanden, varmed man har att brottas i vårt nuvarande samhälle. Man var vid denna tid alltjämt fången i den vanföreställningen, att det endast var straffhot och utsikter till skarpa represalier från samhällsmyndigheternas sida, som kunde förmå människorna att i allt böja sig under gällande samfundsregler. Från sådana utgångspunkter var det också givet, att de åtgärder som vidtogos i huvudsak inskränkte sig till hävdandet av äganderäts- och polissynpunkter.

Under den tid av nära ett halvt sekel som förflutit sedan nu gällande lagbestämmelser på hithörande område fastställdes borde väl ändå något andra synpunkter ha hunnit arbeta sig fram. Man skulle väl också haft anledning att antaga, att när man nu efter många års utredningsarbete och efter att ett flertal förslag i ämnet sett dagens ljus, resultatet skulle ha blivit, att man resolut avskaffade denna utpräglade klasslag, som, utmanande till sin karaktär och skadlig till sina verkningar, endast borde stå som ett avskräckande exempel på hur man *icke* bör gå tillväga, då det gäller att bemästra sociala problem.

Att så emellertid icke skett, därom bär den kungl. propositionen noggsamt vittne. Trots alla försök att ge det nu framlagda förslaget skenet av att utgå från helt andra förutsättningar än den äldre lagen och trots en del mer eller

mindre välmenade jämkningar för att fila av vad som utgjort den äldre lagens särmarke som klasslag, återfinnes både dess *anda och realiteter* i det nu framlagda förslaget.

Hur omöjligt det över huvud taget är att förena en lagstiftning av här ifrågavarande art med en vidsynt och modern uppfattning om samhällets skyldighet att i allt sitt görande låta individens intressen komma till sin fulla rätt såsom människa, faller genast i ögonen, då man vet, att en särskild lagstiftning av här ifrågavarande slag går alldeles utanför och skär direkt de regler, som annars fastslagits såsom mera allmänna för den s. k. rättsskipningen även i de kapitalistiska samhällena. Enligt denna regel straffas endast redan begångna brott mot de av samhället fastställda lagarna. Här åter har man givit sig ut på fullständigt godtyckligt bestraffande av personer, vilka föra ett liv, »*som giver grundad anledning till antagandet, att han annorledes än genom leverne, som under 3 avses (s. k. otukt), på ohederligt sätt förskaffar sig medel till uppehälle*» etc.

Själva uttrycket *antagande* här ställer hela denna lagstiftning i ett alldeles särskilt blytljus. Vilket oerhört område för godtycke innebär icke en sådan lagbestämmelse? Att lagens ordalydelse i övrigt är i många avseenden vag och oklar har också framhållits av en del myndigheter och institutioner, och det är i detta avseende betecknande, att trenne justitieråd måst använda uttrycket, »vad som får anses vara lagens mening». Man har velat göra gällande att det nya lagförslaget skulle vara sådant, att det drabbat alla lika, såväl i fråga om de s. k. lösdrivarna som dem som hemfalla under bestämmelserna om sedeslöst leverne i sexuell bemärkelse. Man skall vara ovanligt skumögd för att kunna göra gällande något sådant.

När man här talar om dem som föra ett samhällsskadligt levnadssätt, må det endast tillåtas en fråga rörande tillämpningen av den föreslagna lagen. Om det är meningen att densamma skall drabba även sådana uppenbara samhällsparasiter, som t. ex. hus- och börsjobbare? Eller har man verkligen panna förklara att en sådan person »försörjer sig ärligen»? För att sedan icke tala om de tusental av samhällets innevånare i övrigt, som aldrig utföra något arbete, varigenom de försörja sig, utan leva av andras arbete.

Vart konsekvensen skulle föra, därest man konsekvent skulle ingripa där fara kunde anses föreligga *att någon skulle komma att begå brott*, kan man snart finna, därest man utginge därifrån, att efter som alla, vilka ha förvaltande av pengar om hand, såsom bank- och andra kassörer, kunna tänkas falla offer för frestelsen att begå förskingring, så skulle skyddsnämnden, med sin polismästare eller landsfiskal såsom ordförande, inkalla alla sådana medborgare och strängt förehålla dem vådorna av att begå förskingring. Därest man tänkt sig att så konsekvent tillämpa de föreslagna lagbestämmelserna äro vi förvissade om, att förslaget aldrig skulle komma att upphöjas till lag.

Såväl de sakkunniga som socialministern framhålla betydelsen av att den ifrågasatta lagstiftningen avfattas på ett sådant sätt, att ofrivilligt arbetslösa icke med anledning av densamma kunna trakasseras och brännmärkas. Kan

man då säga att det föreliggande lagförslaget lämnar tillräckligt garantier i detta avseende? Svaret måste bli ett kategoriskt nej. Redan nu gällande lösdrivarlag har ju angetts icke syfta till sådana fall som ofrivillig arbetslöshet, och dock finnas massor av exempel på, hurusom polisen använt sig av densamma för att komma åt individer, som man av annan anledning ansett obchagliga, men som icke gjort sig förvunna till annat fel, än möjligen haft en annan syn på samhällsförhållandena än den, som representeras av polisen. Att den ofrivilliga arbetslösheten ofta fått tjäna som verklig anledning att på fattiga arbetare tillämpa lösdrivarlagen, visar också den omständigheten, att under tider av mera omfattande arbetslöshet antalet av dem, vilka infångats av polisen och behandlats efter lösdrivarlagen, är ofantligt mycket större än under tider med mindre arbetslöshet. Det skulle f. ö. kunna uppvisas många fall, där de s. k. »återfallsförbrytarna» på grund av polisens trakasserier och hot om Svartsjö ansett sig så gott som tvingade att begå en verkligt lagstridig handling för att därigenom komma under den allmänna strafflagen och på så sätt slippa det förhatliga Svartsjö.

Man skulle kanske icke så mycket förvåna sig över de maktägandes i samhället krassa tillvägagångssätt då det gäller att skydda sig mot de fattiga och maktlösa elementen, såvida man icke bemantlade denna krassa maktfilosofi med det vackra talet om, att det här är fråga om *förebyggande åtgärder* för att bereda här ifrågavarande samhällsmedlemmar tillfälle att på ett hederligt sätt vinna sin utkomst. Man vet sannerligen inte om man skall skratta eller gråta åt en så ohöjd jesuitisk argumentation. Så okunnig är man väl ändå inte, vare sig om orsak och verkan på det sociala området eller om det mänskliga psykets beskaffenhet, att man ett ögonblick kan göra gällande, att en person, som blir omhändertagen av polisen, eller som i det föreslagna fallet av en nämnd med polisen såsom primus motor och den utslagsgivande, för att sedan remitteras till länsstyrelsen och där bli dömd till tvångsarbete under en övervakare, kanske även i detta fall polis, att en sådan person har av samhället hjälp att hålla sig uppe i kampen för brödet. Snarare får man väl anse, att det är ett rent underverk, ifall han inte efter denna behandling ohjälpligt går under.

Att man icke heller menar så allvarligt med talet om förebyggande åtgärder, visas bäst av den avoghet, som från ledande håll inom samhället visats mot de försök som gjorts att intressera vederbörande för sådana *verkligt förebyggande åtgärder*, som bestå dels i undanskaffande av de sociala orättvisorna i samhället, vilka äro den egentliga orsaken till att här omhandlade företeelser förekomma, dels ock sådan förebyggande verksamhet såsom upplysning rörande samhällsförhållandena beträffande lagstiftning och vad individen i sådant avseende har att iakttaga, detta särskilt när det gäller förhållandena på det sexuella området. Allt sedan den s. k. *lex veneris* kom till, ha vi haft liggande ett förslag till upplysningsverksamhet i sådan riktning. Ingenting har emellertid åtgjorts för att få denna tanke omsatt i verkligt praktisk upplysningsverksamhet, och numera påstås det t. o. m. att detta förslag även materiellt

sett har tappats bort. Inte ens det förslag i samma riktning, som av de senast tillsatta sakkunniga framlagts, har av socialministrarna beaktats. Där har man bevis för hur pass allvarligt talet är om *förebyggande åtgärder*.

Här har redan framhållits hurusom det nu framlagda lagförslaget till hela sin läggning kan betecknas som en utvändigt något polerad tvillingbroder till nu gällande lag om behandling av s. k. lösdrivare. Som bevis för detta påstående behöver endast påpekas, att polisen alltjämt blir den institution, som har att utföra detta »förebyggande» arbete. Svartsjö och Landskrona skola alltjämt bli de »undervisningsanstalter» medelst vilka den svenska staten skall utöva sin omvårdande verksamhet vis à vis de individer, som i de flesta fall på grund av olidliga och avvita samhällsförhållanden ha råkat på sned i livet. Att dessa så allmänt avskydda och fruktade »förbättringsanstalter» fått sitt namn förkortat till »arbetsanstalt» lär knappast göra någon ändring i sak.

Man må tala aldrig så mycket och aldrig så övertygande om nödvändigheten av att samhället, ur synpunkten av sin egen och övriga medborgares säkerhet, har rätt att vidtaga åtgärder av här ifrågavarande art, så faller detta argument utan vidare till marken av den anledningen bl. a. att här ifrågasatta åtgärder icke endast utgöra ett våldsamt, av de allmänna rättsprinciperna i övrigt icke tillåtet, ingripande mot vissa personers frihet och självbestämmanderätt — då de icke begått någon handling för vilka de kunna dömas av de allmänna lagarna, hava de så gjort, så träda ju dessa lagar i funktion, — utan därtill är här tillämpade förfaringsätt *fullständigt ineffektivt* såsom förbättringsmedel. Om det över huvud vore möjligt att verkställa en utredning rörande den nu gällande lösdrivarlagens verkningar i detta avseende, skulle man säkerligen få belägg för den uppfattningen, att för varje individ, som genom lagens tillämpning förhindrats att bli en brottsling, skulle säkerligen stå fyra eller fem, som, om inte de blivit brottslingar i alla fall, fått hela sitt liv förstört och snedvidet genom den behandling de varit utsatta för. Här kan man med allt skäl instämma i vad en tidning skrev för en tid sedan rörande det föreliggande förslagets betydelse i uppfostringssyfte. »Siffrorna från Bona, Landskrona och Svartsjö tala ett alltför avskräckande språk».

Vad här sagts om dem, som enligt förslaget karakteriseras som »kringstrykande» etc., gäller även bestämmelser i § 3 av förslaget, eller de som hemfalla åt s. k. otuktigt leverne. Även beträffande den senare kategorin har man velat göra gällande, att det nya förslaget föreskriver full likställighet och sålunda icke kan karakteriseras såsom en könslag. Här kan man säga att orden i eminent grad ha tillskapats för att dölja verkligheten. Det är nämligen så, att man numera om de s. k. prostituerade använder uttrycket »han», i stället för det tidigare »hon». Den som emellertid av denna omformulering låter förleda sig att tro, att full likställighet här skulle vara genomförd mellan man och kvinna, den måste, för att kunna hänge sig åt en sådan föreställning, fullständigt bortse från verkligheten med dess många gånger himmelsvida skillnad på den risk en man, som för otuktigt leverne och förför ungdom, löper att komma i kollision med lagen, och den kvinnan löper, som kommer i samma predikament.

Man kan ju bara fråga sig huruvida någon på allvar tror att t. ex. »direktör A.» som faktiskt kanske förlett en eller flera unga flickor, genom att erbjuda dem ett i deras ögon stort penningbelopp, kommer att hämtas av polisen för att först erhålla en varning och för den händelse saken upprepas, av länsstyrelsen kommer att ådömas tvångsarbete på Svartsjö. Vi äro övertygade om att våra samhällsbevarande och sedlighetsivrande herrar och damer skulle anse sådant vara höjden av oförskämndhet från samhällets sida. Men därmed kan också allt tal om likställighet inför denna lag få anses som nedtystat — eller borde åtminstone vara det. Nej, här är tydligt och klart, att lika litet som de, vilka falla under lösdrivarmomentet, kunna lita till, att verklig likhet inför lagen existerar, lika litet är detta förhållandet med dem som falla under sedlighetsmomentet. Den köpare, som har pengar att betala med, han har utsikter att kunna förföra hur mycket som helst utan att drabbas av lagens konsekvenser, under det att den som av honom kanske lockats att sälja sig under de angivna förhållandena drabbas ensam av konsekvenserna.

Det är f. ö. nog så betecknande, att man ännu icke kommit till insikt om, att det icke är medelst *polis, administrativa myndigheter och tvångsarbetsinrättningar* man skall fostra människorna till ett förståndigt liv i sexuellt avseende.

Som en olycksdiger pendang till denna envishet att vilja genom polismakten fostra människorna till sedlighet står det orubbliga motståndet till en nödig och verksam upplysning i sexualhygien, vilken närmast tagit sig uttryck i vakt-hållning kring den s. k. preventivlagen. Det vittnar om en ohygglig efterblivenhet att tro sig på annat sätt kunna ingripa gent emot vuxna personers sexuella vandel än genom objektivt och medvetet upplysningsarbete rörande vådorna av ett överdrivet eller onaturligt offrande åt de sexuella drifterna.

Av vad som redan anförts framgår att vi för vår del anse att såväl den gamla lösdrivarlagen som den nu föreslagna vanartslagen till sina verkningar äro typiska klass- och könslagar, som brutalt gripa in i de mera obemedlade medborgarnas liv och frihet, varemot den som lyckats på mer eller mindre hederligt sätt skaffa sig ekonomiskt oberoende går fullständigt fri för efterräkningar, även om han skulle begå samma handlingar vilka förorsaka den obemedlades konflikt med lagarna i fråga. Vi kunna icke dela den uppfattningen att den nu föreslagna lagen i sak nämnvärt skiljer sig från den gamla lösdrivarlagen.

Man kan tvärtom våga det påståendet, att den förra är farligare. Förutom i de fall, då den rent av innehåller strängare bestämmelser, som framgår t. o. m. av en del yttranden om densamma, som återfinnas i propositonen, så är det för det första större skam för samhället att år 1930 fastställa sådan lag, även om den i några fall inte skulle vara fullt lika den av 1885, därför att utvecklingen under dessa 45 år har väl dock på andra områden gjort betydande framsteg; men för det andra skulle den nu föreslagna lagen bli farligare av den anledningen, att man naturligtvis skall söka inbilla mänskligheten att densamma är betydligt mera tidsenlig än den gamla, och att den icke kan betraktas som någon klasslag, under det att man länge varit såpass ense om, att den gamla lagen

varit en av de största skamfläckar, som våra dagar haft att uppvisa i fråga om lagar berörande de sociala och sexuella förhållandena. Av denna senare anledning har icke ens polismakten ansett sig kunna till fullo utnyttja densamma, under det att samma polismakt naturligtvis skulle finna sig skyldig att på ett effektivt sätt tillämpa en lag, som tillkommit 1930.

Om man nu frågar vilka vägar vi ha att anvisa för att samhället skall kunna skydda sig mot de svårigheter vilka denna lag avser att bemästra, så svara vi för det första, att samhället skall se till att dess sociala och ekonomiska problem lösas på ett sådant sätt att icke som nu det är slumpen som avgör huruvida en individ erhåller möjligheter att försörja sig på ett hederligt sätt. Det är meningslöst att på detta sätt vilja med polisåtgärder betvinga de logiska konsekvenserna av den anarki som härskar för närvarande ifråga om ordnandet av t. ex. vårt produktionssystem, där slumpen eller rättare det fåtal som inneha produktionsmedlen ensamt avgör i vilken utsträckning arbete skall beredas dem som måste leva på att sälja sin arbetskraft.

Men även om man invänder, att sådana åtgärder som här avses, vilja icke majoriteten av det svenska folket f. n. vara med om att genomföra, varför vi sålunda ha att tills vidare räkna med nuvarande förhållanden, så svara vi, att även vid sådant förhållande anse vi den här föreslagna lagen vara fullständigt obehövlig och hänvisa i detta avseende till redan befintliga lagar. Beträffande förbrytelser mot den s. k. äganderätten, så måste man väl i nu gällande strafflag ha alldeles tillräckliga möjligheter att beivra sådana brott, vi hänvisa vidare till *lagen om internering av alkoholister; barnvårdslagen, lagen om internering av återfallsförbrytare och psykiskt abnorma, samt lagen om bekämpande av de smittosamma könssjukdomarna*. Dessa lagbestämmelser böra väl täcka varje fall av sådana företeelser där det kan finnas något fog för samhället att ingripa. Vill man därtill bekväma sig till att vidtaga åtgärder för ett verkligt upplysningsarbete, och därvidlag som främsta ögonmärke ha behovet av åtgärder som avlägsna de nu rådande sociala och ekonomiska missförhållandena, så har man åtminstone gjort något för att skydda individen — och därmed ock samhället. Har samhället däremot inga andra medel att skydda sig än genom ensidiga klasslagar, genom vilka man prisgiver individen för ett egenmäktigt och bryskt polisingripande för handlingar, vilka icke i och för sig innebära ett brott, så är detta en så fullständig bankruttförklaring från det officiella samhällets sida, att inga åtgärder, vore de än så drakoniska, kunna rädda detsamma. Det är ju nämligen uppenbart att ju mera och ju längre de maktägande i samhället till skydd för sin privilegierade ställning tillgripa sådana skyddsåtgärder, ju svårare för att inte säga omöjligare blir det i längden att skydda sig.

Med denna uppfattning och från dessa utgångspunkter skulle det ju inte för oss vara nödvändigt att ingå i någon som helst *detaljkritik* av det nu framlagda förslaget till vanartslag. Någon ingående sådan detaljgranskning skall inte heller här presteras, men några enstaka synpunkter böra dock kanske behandlas.

Vad först beträffar *lagens tillämpningsområde*, så ha vi redan påpekat,

hurusom bestämmelserna här äro alldeles för oklara, vilket ger rum för ett mycket långt ingående godtycke, liksom det abnorma däri, att det inte är konkreta handlingar, som skola beivras, utan det hela vilar på antagande.

Beträffande sedan 2 kap. angående *de organ, vilka skola behandla ärenden enligt den föreskrivna lagen*, så finner man här den springande punkten, som gör den nya lagen till en kopia av den gamla. Den här föreskrivna skydds nämnden, som skall finnas i varje stad och varje landsfiskalsdistrikt, skall bestå av en polisman som självskrivnen ordförande, samt en bisittare, vald av lands tinget, och en av länsstyrelsen. Här är det alltså *polismakten*, som har det avgörande ordet, vilket är så mycket mera säkerställt genom stadgandet, att om de båda bisittarna icke ena sig så gäller den mening ordföranden-polismannen företräder. När därtill kommer, att den ena bisittaren skall utses av länsstyrelsen, polismaktens högsta ledning inom länet, så måste det väl medges, att nog har polismakten fått tillräckligt inflytande över det »uppfostringsarbete», som skall handhavas av denna nämnd.

Mot denna anordning att till polisen överlämna fullgörande av de förebyggande åtgärder, som egentligen skulle påvila denna nämnd, har t. o. m. länsstyrelsen i Kopparbergs län ansett sig böra reagera genom följande uttalande: »För att den nya lagstiftningens anda och mening skall kunna förverkligas, fordras av dessa förhörmyndigheter ett icke ringa arbete, ett levande socialt intresse samt psykologisk blick och omdöme. Länsstyrelsen har den uppfattningen att nämnda förutsättningar komma att saknas hos en stor del av de många förhörmyndigheterna, för Kopparbergs läns vidkommande uppgående till ett 40-tal.»

Detta omdöme torde nog inte bara gälla för de ifrågasatta förhörmyndigheterna i Kopparbergs län utan lika mycket och i kanske ännu högre grad övriga län. Samma synpunkter angående nödvändigheten av att på detta område anlägga annat än polissynpunkter har också framhållits av bl. a. statens inspektör för fattigvård och barnavård.

Vill man f. ö. ha belägg för hur mycket socialt intresse och vidsynthet för de problem, det här gäller, som finnes inom den kår som här skulle få det avgörande ordet inom skydds nämnderna, behöver man bara läsa det utlåtande, som styrelsen för föreningen Sveriges landsfiskaler avgivit, vilken bl. a. anför:

»... att de sakkunniga icke hade kunnat framföra något bärande skäl för den ordningen, att förhörmyndighet skulle utgöras av, förutom vederbörande polismyndighet, ett kommunalt ombud. Detta ombud till äventyrs kvinna komme att i strid med all tradition ingripa på ett område, som vore förbehållet statens politirättsliga organ, och i allmänhet inrikta sig mera på lösdrivarens tillrättaförande än åtgärder till skydd för samhället. Det kunde nämligen icke förnekas, att personer predestinerade till dylikt uppdrag, låte humanitära synpunkter dominera och bortsåge från den rättvisa, som borde få tillgodonjutas av den förfördelade samhällsmedlemmen...»

Där har man de krassa polissynpunkterna utan all försköning. Man riktigt tycker sig se de goda landsfiskalerna rysa inför utsikten, att vanliga människor

skola få intränga på ett område, »som varit förbehållet statens politirättsliga organ». Rent fasansfullt synes utsikten till att den kommunala bisittaren skulle kunna tänkas bli en kvinna, som därtill — hör och häpna — skulle kunna anlägga *humanitära synpunkter* på frågan. Ja, vi medge att detta kan förefalla abderitiskt för en normalt utformad polishjärna, men annars har man ju sökt inbilla oss, att här skulle komma att anläggas humanitära synpunkter på denna förebyggande verksamhet. Den som möjligen tagit dessa försäkringar på allvar, har nu på ett eftertryckligt sätt ryckts ut ur denna villfarelse av ingen annan än dem, som just enligt förslaget få den dominerande ställningen inom dessa nämnder. Det vill förefalla, som skulle det ha varit svårt för socialministern, sedan han läst såväl detta som en del övriga yttranden från polismannahåll, att i fortsättningen hålla sig allvarsam, då han samtidigt som han på allvar velat göra gällande, att här vore fråga om en i verklig mening *förebyggande verksamhet*, syftande att hjälpa vederbörande tillrätta med verkligt beaktande av humanitära synpunkter, samtidigt vidhålla, att de organ och de individer, vilka yttra sig på sätt här återgivits, skulle vara skickade framför andra att utföra detta arbete.

I korthet kan man väl säga, att ingen har lyckats på ett så övertygande sätt bevisa omöjligheten av att uppdraga detta arbete åt polisen eller uppvisa polisens kompletta oduglighet för ett sådant uppdrag som just polisen själv.

Varför har man inte, om man nu menar att en fortsatt lagstiftning på detta område vore nödig, men att den borde läggas efter helt andra linjer än den gamla lösdrivarlagen, resolut låtit handling följa på ord och avkopplat polisintresset i alla instanser?

Det gamla uppslaget om en *medborgarnämnd* för övertagande av de uppgifter, som här föreläge, hade väl åtminstone kunnat beaktas.

Enligt kap. 3 § 15 skall, sedan varning och andra åtgärder vidtagits och om återfall föreligger, nämnden överlämna ärendet till länsstyrelsen, vilken, ifall den anser att den felande icke kan rättas genom andra åtgärders vidtagande, har att förordna om den felandes intagande å allmän arbetsanstalt. Här har sålunda ärendets avgörande förlagts till en administrativ myndighet. Man har ansett att detta skulle vara en stor fördel mot att polismyndigheterna skulle träffa dylikt avgörande. Det kanske är större trygghet mot ett godtyckligt förfarande, men så ofantligt stor är väl knappast skillnaden. För det första måste det alltid bjuda emot att låta avgörandet om berövandet av en medborgares frihet och ådömandet av så kännbart tvångsarbete, som här är fråga om, ankomma på en administrativ myndighet. För det andra finnes väl åtskilligt av polissynpunkter även hos länsstyrelserna och för det tredje måste man med fog ifrågasätta, huruvida denna myndighet, med de många skiftande uppgifterna den har, verkligen kan och vill ägna nödig tid och omtanke åt de rätt ömtåliga ärenden, varom här är fråga. Kravet på att ett lekmanambud alltid borde deltaga i dessa överläggningar och beslut har icke ens vunnit beaktande. Att märka är, att beträffande stad, där poliskammare finnes, äger konungen förordna, att densamma skall utöva den befattning med ärendena, som annars till-

kommer länsstyrelsen. I övrigt bör inte förbises, att beträffande en hel del saker av väl så betydande art, icke finnes utstakade riktlinjer för hur det hela i verkligheten skall ordnas, utan heter »att konungen därom har att utfärda särskilda förordningar», vilket ingalunda är ägnat att klarlägga förslagets praktiska verkningar i detalj, utan ökar i stället den redan förut tillräckligt stora oklarheten.

Beträffande anstaltsvården och den s. k. eftervårdande verksamheten, som behandlas i 5 kap. så är först att märka, såsom redan blivit framhållet, att de allmänna arbetsanstalter varom här är fråga alltjämt komma att bli i första hand de gamla tvångsarbetsanstalterna Svartsjö och Landskrona. Att man nu skall ändra deras namn till endast »arbetsanstalter» lär icke ändra det vanrykte, som dessa sedan gammalt åtnjuta. När man här ställer i utsikt att för yngre personer, för vars upprättande man hyser förhoppningar, skall avskiljas särskilda avdelningar, så ändrar detta ingenting i sak. Ett faktum är, att även sådana yngre element skall tvångsdömas till lång vistelse å sådan anstalt, med alla därav följande ohyggliga konsekvenser för vederbörande. Att på allvar göra gällande att sådant skulle verka uppfostrande och medföra karaktärens stärkande, verkar så groteskt, att man knappast kan förstå att någon relativt förnuftig människa kan på allvar göra något sådant gällande.

Naturligtvis finnes en mångfald av bestämmelser i det framlagda lagförslaget, som kunde inbjuda till kritisk granskning, men på grund av de allmänna synpunkter vi anlagt på denna fråga anse vi det obehövt med vidare detaljkritik. Vi upprepa ännu en gång att en lag av förslagets innehåll skulle vara en större skamfläck för 1930 års lagstiftande församling än vad den lag *för sin tid* var, som trädde i kraft 1885. Den är inte endast skadlig i det avseendet att den fortfarande skulle komma att bli en ensidig klasslag, utan också därför att man genom ett fasthållande vid den gamla uppfattningen om polisåtgärder och tvång för behandling av här föreliggande problem alltjämt förhindrar de verkligt förebyggande åtgärder i olika avseenden, som det vore på tiden att samhället nu grepe sig an med.

På grund av vad sålunda anförts hemställes,

att riksdagen med avslag å Kungl. Maj:ts proposition, nr 240, må besluta att i skrivelse till regeringen hemställa om framläggande för 1931 års riksdag av förslag om upphävande av 1885 års lag angående behandling av lösdrivare samt de författningsändringar i övrigt, som bliva en följd av ett dylikt beslut.

Stockholm den 8 april 1930.

C. Winberg

Oscar Samuelson.